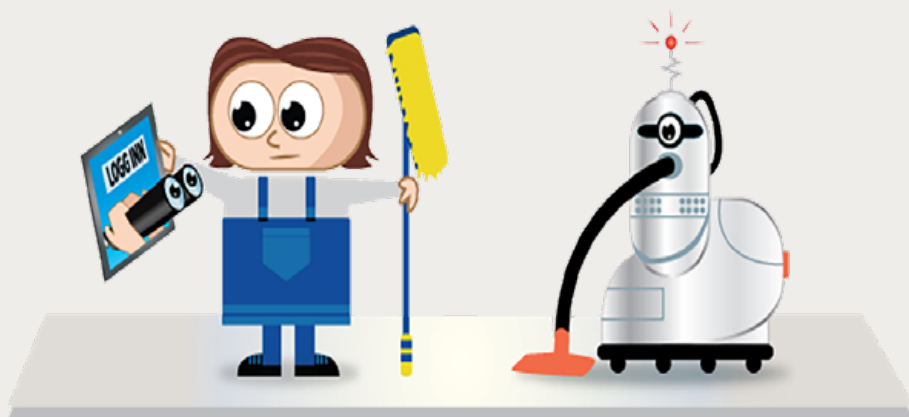

FAGFORBUNDET

Digitale omstillinger – *tillitsvalgte kan sikre et godt resultat*

Digitalisering kan bidra til økt produktivitet og bedre kvaliteten på tjenestene, men da må ansatte og tillitsvalgte være med i prosessene. Det er de som utøver tjenestene som er ekspertene på hvilke digitale verktøy kommunen bør ha.

En undersøkelse fra 2017 viser at Fagforbundets medlemmer og tillitsvalgte er positive til ny teknologi, men at det mangler informasjon og opplæring i nye digitale verktøy i mange kommuner. Du behøver ikke være IKT-ekspert for å bidra i en digital omstilling, men først og fremst en god tillitsvalgt. En slik omstilling skal håndteres som andre omstillinger. Bakerst i dette heftet står en sjekklister du kan bruke til å lage en omstillingsavtale, eller sjekke opp mot øvrige omstillingsavtaler i kommunen.

Lov- og avtaleverk

Et godt partssamarbeid er en forutsetning for å få til digitale omstillinger. Det er en arena for å ta opp personvern, kompetanseheving og datasikkerhet.

Foto: Birgit Dannenberg.

«Kommuner som vil bli gode på digitalisering må styrke og utvikle partssamarbeidet.»

Trond Finstad,
leder Yrkesseksjon kontor
og administrasjon

Partssamarbeidet er forankret i hovedavtalen og kommuneloven. Arbeidsmiljøloven, personopplysningsloven og lov om offentlig anskaffelser er også relevante for digitale omstillinger. Hovedavtalen mellom LO/Fagforbundet og KS har sentrale kapitler om omorganisering (§1-4-1) og arbeidsgivers plikter (§3-1). Arbeidsgiver skal gi informasjon om og drøfte beslutninger som kan føre til vesentlig endring i arbeidsorganisering eller ansettelsesforhold. I arbeidsmiljøloven omtales informasjon og drøfting i

§ 8-1 første ledd og tilrettelegging og medvirkning i § 4-2 første og tredje ledd.

Planer om innkjøp av maskiner, rasjonalisering og endringer av arbeidsprosesser, skal behandles av arbeidsmiljøutvalget.

Tillitsvalgte må kreve at verneombudene blir informert og inkludert, som beskrevet i arbeidsmiljøloven § 6-2 fjerde ledd. Det er vesentlig at de ansatte får nødvendig opplæring og at kommunen gir relevant kompetanseheving i forbindelse med digitale omstillinger.

Nye digitale tjenester og ny teknologi kan åpne opp for overvåking av ansatte og brukere av tjenestene. Tillitsvalgte skal involveres så tidlig som mulig i omstillinger som innebærer kontrolltiltak. Det står mer om dette i arbeidsmiljølovens kapittel § 9-2 første ledd. Personvernet skal ivaretas i en digital omstilling og reguleres av [personopplysningsloven](#). Sørg for at personvernombudet i kommunen som har spesialkompetanse på personvern, involveres i omstillingen.

Ved innkjøp av teknologi eller tjenester gjelder i de fleste tilfeller lov om offentlige anskaffelser. Likestillings- og diskrimineringsloven krever at alle IKT-løsninger, skal være universelt utformet.

Politikk og strategi

Fagforbundet jobber strategisk og politisk med flere sider ved digitalisering, som digitalt utenforskap og digitalt rammeverk for kommunesektoren. Et område, som kan angå tillitsvalgte, er krav om offentlig kontroll med data. Fagforbundet mener det trengs større offentlig kontroll når det gjelder lagring og flyt av data over landegrensene. Fagforbundet mener det bør etableres en egen offentlig IT-leverandør som kan utvikle og drifte store offentlige IT-systemer i kommunene.

«Data som samles inn av det offentlige må brukes til befolkningens beste og ikke til privat profitt. Digitale offentlige tjenester skal være i kommunens egenregi og ikke kjøpes av kommersielle tjenester.»

Trond Finstad

Digitale begreper

En grunn til at mange føler at de må være IKT-eksperter for å engasjere seg i digitale omstillinger er de spesielle begrepene. Ledere og teknologiekspertene som bruker slike begreper bør kunne forklare hva de legger i begrepene. Her er et utvalg uttrykk som kan være relevante i din jobb:

Digitalisering: Brukes helst for å uttrykke mulighetene som følger med digital teknologi. Vidt begrep som krever at de som snakker om det er konkrete på hva slags digitalisering de mener.

Velferdsteknologi: Teknologisk assistanse, som skal understøtte og forsterke brukernes trygghet, sikkerhet, mobilitet, samt å muliggjøre økt fysisk og kulturell aktivitet, ifølge Helsedirektoratet.

Kunstig intelligens: Dataprogram som trenes opp til å utføre oppgaver gjennom å bli foret med masse data, som for eksempel Siri på iPhone. Spørsmål rundt datahåndtering er svært relevant for kunstig intelligens. Forkortes ofte AI etter artificial intelligence.

Digital transformasjon: En grunnleggende og omfattende endring – ikke en mindre justering, ifølge Difi. Virksomheten endrer hvordan den utfører oppgaver, tilbyr bedre tjenester, jobber mer effektivt eller skaper helt nye tjenester ved utnyttelse av ny teknologi. Brukerens opplevelse er kjernen i endringen.

GDPR: Forkortelse for det engelske navnet på EUs personvernforordning, General Data Protection Regulation. EUs personvernforordning er dekket av den nye norske personopplysningsloven, vedtatt i 2018.

Skytjenester: Informasjon lagres ikke lokalt på datamaskinen eller mobiltelefonen, men et annet sted på internett. Serveren der informasjonen lagres kan være hvor som helst i verden.

Chatbot: Robot folk kan kommunisere med på nett. Kommune-Kari er et eksempel. En chatbot bruker kunstig intelligens.

Tingenes internett: Ting blir tilknyttet internett, så de kan styres gjennom for eksempel smarttelefoner. Forkortes IoT etter Internet of things.

Kontaktinformasjon

Spørsmål angående lov- og avtaleverk rettes til kompetansesentrene. Spørsmål om yrkesfaglig argumentasjon rettes til forbundsregionen via seksjonstillitsvalgte i fagforeningen.

Sjekkliste – omstillingsavtale digitalisering

Ved større omstillinger bør partene, arbeidsgivere og tillitsvalgte, inngå en omstillingsavtale. Kompetansesenteret bør kvalitets-sikre omstillingsavtaler.

Generelt

- ✓ Hvem er parter i avtalen?
- ✓ Bakgrunnen for avtalen, det formelle grunnlaget/vedtaket som ligger til grunn.
- ✓ Formål eller hensikt.
- ✓ Involvering av verneombud.

Informasjon

- ✓ Hvordan skal prosessen foregå?
- ✓ Klargjøring av partenes rettigheter i prosessen.
- ✓ Hvem som skal informere hvem i prosessen?

Kompetanse

- ✓ Kartlegging av kompetanse. Hvem er ansvarlig og når bør det gjøres?
- ✓ Kompetanseheving/-utvikling.
- ✓ Opplæring; for eksempel utstyr, personvern.
- ✓ Hvordan sørge for opplæring av vikarer?

Personvern og anskaffelser

- ✓ Hvordan sikres personvernet til de ansatte? Involver personvernombudet.
- ✓ Sjekk Datatilsynets veiledning for personvern på arbeidsplassen.
- ✓ Ved innkjøp av nye systemer – sjekk lov om offentlig anskaffelser.

Bemanning og håndtering av ledige stillinger/permisjoner

- ✓ Hvem omfattes av avtalen?
- ✓ Midlertidig ansatte?
- ✓ Ansatte i permisjon?

Varighet

- ✓ Fra og til.

En digital omstilling kan få ringvirkninger som nedbemanning. For ytterligere informasjon om flere typer omstillinger, søk etter heftet «Omstilling i kommunene» på Fagforbundets hjemmesider.

